

*Научни съобщения***Къснопалеозойски кисел вулканизъм
в Централна Странджа***Д. Данев, Г. Петров, Т. Кръстева*

СО „Металургия“, 2130 София

D. Danev, G. Petrov, T. Krăsteva — *Late Paleozoic acid volcanism in Central Strandža*. Products of Late Paleozoic acid volcanism were established for the first time in the area of Slivovo and Fakija Village, Burgas District. They form linear paleovolcanic structures trending E-W. The rocks are quartz-porphyrries, felsites, felsite-porphyrries and associated lava breccias and lavas. They are exposed in areas shown until now on the geological maps as Precambrian high-grade crystalline rocks. The volcanics cut Precambrian high-grade rocks, Paleozoic low-grade metamorphics and Paleozoic granites. Pieces of them are found in Lower Triassic conglomerates in other areas of Strandža.

Извършените изследвания засягат северните части на Централностранджанската антиклинала (Янишевски, 1946) в района на селата Сливово и Факия, Бургаско. Те се отнасят до строежа на ядката на тази регионална структура и променят съществено геоложката карта на района.

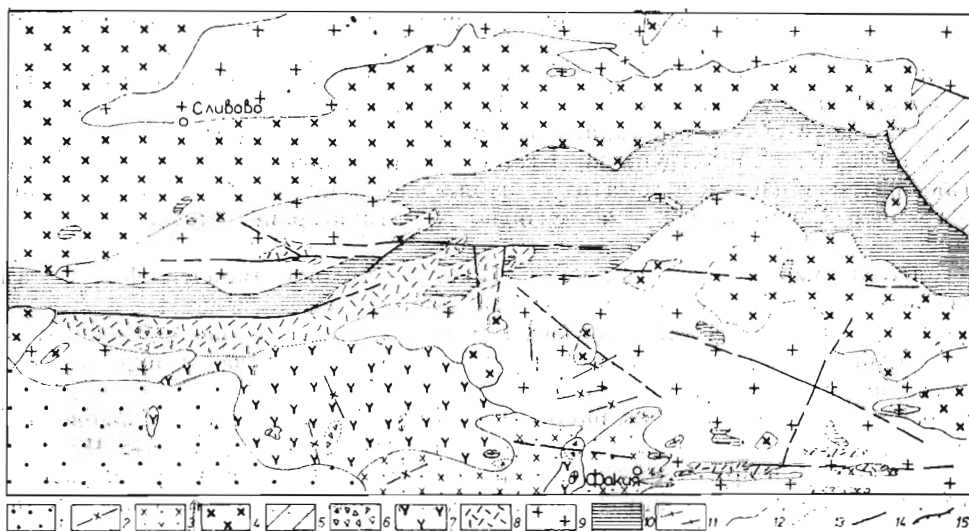
Според досегашните геоложки източници (Янишевски, 1946; Борисов, 1954; Dimitrov, 1958; Савов, 1962; Василев и др., 1962; Боянов, 1968; Е. Бончев и др., 1969; и др.) ядката на антиклиналата е изградена от докамбрийски или раннопалеозойски висококристалинни скали, които са процепени от палеозойски гранитоиди и къснокредни магматити с габродиоритов до диоритов и гранитов състав. Както гранитите, така и къснокредните магматити включват различно големи ксенолити от подложката.

Събраните нови данни показваха, че старите висококристалинни скали нямат толкова голямо площно разпространение, както е показано на всички по-стари геоложки карти за района. Пространствено на тяхното място беше установено наличието на нискокристалинни шисти, отнасяни напоследък към ранния палеозой (Савов, 1979, 1984, 1985), и на кисели вулканити с вероятна къснопалеозойска възраст (фиг. 1).

Нискокриталинните шисти са определени като кварц-серицитови шисти с графит. Структурата им е гранолепидобластова, а текстурата — ясно шистозна. Изградени са от глинести частици и серицит, оформящ нагънати „слоеве“, сред които има лещи от ситнозърнест кварц с преливащо вълновидно потъмнение. Сред шистите се срещат прослойки от метааркозни пясъчници с псамитна структура. В техния строеж участват кварцови и фелдшпатови зърна, апатит и мусковит. Спайката е от базален тип — серицитова, прекристаллизираща. Покриват се от маломощни кремави мраморизирани нечисти варовици, мрамори и съвсем тънки пластове от тъмносиви до черни мраморизирани варовици. Както шистите, така и мраморите са разкъсани от внедрените сред тях палеозойски гранитоиди.

Южно от с. Сливово по разломна структура с посока запад—изток сред палеозойски гранитоиди е внедрено кварцпорфирово тяло с размери 700 × 120 m. В приконтакт-

ните му части гранитите са силно напукани и напукани, превърнати в бластокатаклазити с наложена албитизация. Друго кварцпорфирово тяло с размери $5 \times 0,5$ km се разкрива северозападно от с. Факия. То е виедрено по първоразрядна разломна структура със същата ориентировка сред сивозеленикави блещиви „пъпчиви“ шисти с вероятна

Фиг. 1. Геоложка карта на част от Централна Странджа: 1 — кватернер; 2—4 — горнокредни магмени скали: 2 — диорит-порфиритови дайки; 3 — тела от диоритови порфирити; 4 — наставни плутонични тела (габро, габродиорити, диорити, гранодиорити, гранити); 5 — ценоман-туронски седиментни и вулканогенно-седиментни скали (пясъчници, алевролити, аргилити, варовици, мергели, туфи и туфопясъчници); 6—8 — къснопалеозойски кисели вулканити: 6 — екструзиви и брекчи, лавобрекчи и лави; 7 — фелзити и фелзитпорфири; 8 — кварцпорфири; 9 — палеозойски двуслюдени и биотитови гранити; 10 — раннопалеозойски нискокristалинни метаморфити (шисти, мрамори, мраморизирани варовици, метааркозни пясъчници); 11 — докамбрийски висококristалинни метаморфити (гнайси, гнайсоцити и др.); 12 — геоложка граница; 13 — фациална граница; 14 — разлом; 15 — възсед — навлак

раннопалеозойска възраст (северен контакт — фиг. 1), като на юг тялото пресича палеозойските гранитоиди (южен контакт). Кварцпорфировото тяло е разкъсано от горнокредни магмени скали. Северният контакт е допълнително тектонски усложнен. По него са реализирани възсед-навлачни структури (S a v o v, 1985).

Къснопалеозойските кисели вулканити са представени от кварцпорфири, фелзити и фелзитпорфири и съответните им лавобрекчи и лави (фиг. 1).

Кварцпорфирите са с микропойкилитова основна маса. Порфирите на калиевия фелдшпат са редки и изцяло аргилизирани, тези на кварца са идиоморфни, кородирани от основната маса. Някои от кварцпорфирите са определени като бластомилонити по кварцпорфири с бластомилонитова, порфиروبластова структура. Изградени са от порфирокласти от калиев фелдшпат — микроклин — микропертит и прекристализирал назъбен заливообразно кварц. Вследствие на катаклаза и прекристализация, свързана с по-късни метаморфни процеси, текстурата им е ориентирана — шистозна.

Фелзитите и фелзитпорфирите се схващат като фациални разновидности на кварцпорфирите. Те идват заедно със средно- до грубокъсови фелзитпорфирови лавобрекчи и лави.

Фелзитите са с разкristализирала микрофелзитова структура, преминаваща на места в микропойкилитова. Изградени са от дребни изометрични зърна албит — олигоклаз, редки кварцови зърна с преливащо потъмнение, каолинитови и хематитови час-

тици. Процепени са от множество прожилки от халцедон и дребнолюспеста хидро-слюда. Импрегнирани са обилно от прашест хематит и железни хидроокиси.

Фелзитпорфирите са с порфирна и микропойкилитова структура на основната маса. Порфирите са редки и са представени изцяло от аргилизиран плагиоклаз. Срещат се кварц и магнетит. Основната маса на скалата се състои от неправилни изометрични зърна от фелдшпат, гъсто осеяни със серицит и кварц. Срещат се и редки, изцяло хлоритизирани порфири от биотит.

Лавобрекчите са с фелзитпорфиров състав, с груба разкristализирала микрофелзитова до микропойкилитова структура. Плагиоклазът е малко и е напълно аргилизиран. Вулканското стъкло е разкristализирало, със сферолитова структура и е почти напълно глинясало и хлоритизирано. Скалите са интензивно хематитизирани, като по пукнатини и прожилки освен хематит се наблюдава и хлорит. Сред тях се срещат късове от гранити и диабази (?) — интензивно хематитизирани, аргилизирани и силифицирани.

Няколко километра югозападно от с. Факия се разкрива типичен ефузивен фацес, представен от лави с кисел състав (лавови кори).

Продуктите на този линеен тип кисел палеовулканизъм са внедрени по първоразредни разломни структури с посока запад—изток, които попадат в обхвата на т. нар. Босненска дислоцирана зона (Савов, 1962).

Направената аналогия на кварцпорфирите от района на селата Сливово и Факия с кварцпорфирите от Светиилийските височини (Недялков, 1964; Чаталов, 1965; Вархотов и др., 1983) и от околностите на с. Мелница (непубликувани данни на Данев и др.), наблюдаваните късове от кварцпорфири в груботеригенния фацес на долния триас, както и късовете от шисти и палеозойски гранити в киселите вулканисти ни дават основание да приемем, че киселият вулканизъм в Централна Странджа има къснопалеозойска възраст.

Литература

- Бончев, Е., С. Савов, Г. Чаталов. 1969. Върху блоковото разчленяване на Странджанския антиклинорий. — *Изв. Геол. инст., БАН и КГ, сер. геотект.*, 18, 143—158.
- Борисов, Ив. 1954. Младите интрузии и контактния метаморфизъм в района между селата Оман и Факия (Северозападна Странджа планина). — *Год. Соф. унив., Биол., геол., геогр. фак.*, 48, 2, 93—162.
- Боянов, Ив. 1968. Неподелен архай. — В: *Стратиграфия на България*. С., Наука и изкуство, 21—22.
- Вархотов, В., Ил. Божков, Д. Данев, К. Харалампиева. 1983. Нови данни върху вулканизма и разломната тектоника на Светиилийските възвишения. — *Сп. Бълг. геол. д-во*, 44, 2, 188—193.
- Василев, Л., В. Иванова-Панайотова, М. Стайков. 1962. Контактнометасоматични образувания и свързаните с тях орудявания при с. Факия, Бургаско. — *Труд. геол. Бълг. сер. геох. и пол. изкоп.*, БАН, 3, 179—235.
- Недялков, Н. 1964. Изследвания върху триаския магматизъм в областта на Светиилийските височини. — *Сб. в чест на акад. Й. Йовчев*. С., 743—768.
- Савов, С. 1962. Тектоника на Южна Странджа. — В: *Прин. геол. България*, 1, 253—298.
- Савов, С. 1979. Палеозойские низкокristаллические породы в Северной периферии Центральной Странджи. — *Докл. Болг. акад. наук*, 32, 8, 1094—1100.
- Савов, С. 1984. Деформации в нискокristаллинните палеозойски скали от северната периферия на Централна Странджа. — *Сп. Бълг. геол. д-во*, 45, 2, 131—142.
- Чаталов, Г. 1965. Млад палеозой в Светиилийските височини. — *Изв. Геол. инст., БАН*, 14, 107—134.
- Янишевски, А. 1946. Кратко изложение върху геологията на Странджа. — В: *Основи геол. на България*. — *Год. Дир. геол. и мин. проуч.*, 4, 4, 380—388.
- Dimitrov, Str. 1958. Über die alpidische Regionalmetamorphose und ihre Beziehungen zu der Tektonik und dem Magmatismus in Südostbulgarien. — *Geologie*, 7, 3—6, 560—568.
- Savov, S. 1985. Structural features of Bogdanovo-Slivovo anticline (Oman part of North Strandža). — *Geol. Balc.*, 15, 4, 41—60.

(Постъпила на 27. VI. 1988 г.)